

Česká národopisná společnost, z. s.

**Výroční zpráva o činnosti České národopisné společnosti, z. s.,
za rok 2018**

Zpracovala a předkládá Mgr. Jana Nosková, Ph.D.,
předsedkyně ČNS, z. s.

Praha 2019

Úvod

Česká národopisná společnost, z. s. (dále ČNS), jež přímo navazuje na Národopisnou společnost československou založenou v roce 1895, si udržuje svou přirozenou roli vrcholného profesního sdružení českých etnologů i v 21. století. Soupis jednotlivých aktivit vykonaných v průběhu kalendářního roku 2018 dokládá, že ČNS plnila i v tomto roce aktuální úkoly a požadavky vycházející z jejího dominantního postavení v rámci oboru etnologie.

Výroční zpráva je rozdělena do tematických kapitol podle jednotlivých oblastí činnosti ČNS (Činnost exekutivy ČNS – Hlavní výbor ČNS, Členská základna, Publikační aktivity, Zřízení Fondu PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc., Webové stránky, Anketa ČNS, Studentská cena ČNS, Dopisovatelé, Ekonomická agenda a grantové projekty, Semináře a konference, Mezinárodní spolupráce a spolupráce s UNESCO) a shrnuje nejdůležitější informace o aktivitách ČNS a dosažených výsledcích v roce 2018.

Poděkování patří všem členkám a členům Hlavního výboru ČNS, kteří se v roce 2018 podíleli na činnosti této společnosti a přispěli tak významnou měrou k plnění úkolů, které si ČNS každoročně klade a které vycházejí z jejích stanov.

Činnost exekutivy ČNS – Hlavní výbor ČNS

Hlavní výbor ČNS (HV) je po Valném shromáždění druhým nejvyšším orgánem České národopisné společnosti, z. s., a řídí její činnost v období mezi Valnými shromážděními, která se konají vždy jednou za tři roky. Od Valného shromáždění ČNS v září 2017 tvoří Hlavní výbor tyto členové: Mgr. Jana NOSKOVÁ, Ph.D. (předsedkyně ČNS), PhDr. Jan BLAHŮŠEK, Ph.D. (místopředseda), PhDr. Zuzana ČERMÁKOVÁ, Ph.D. (vědecká tajemnice), PhDr. Jana POSPÍŠILOVÁ, Ph.D. (pokladní), PhDr. Petr JANEČEK, Ph.D., PhDr. Eva KUMINKOVÁ, Ph.D. (pověřenec pro zahraniční kontakty), PhDr. Roman MALACH, Ph.D. (pověřenec pro kontakt s dopisovateli), PhDr. Martin NOVOTNÝ, Ph.D., a PhDr. Jiří WOITSCH, Ph.D.

HV ČNS se v roce 2018 sešel na čtyřech jednáních: 6. března 2018 v Muzeu regionu Boskovicka v Boskovicích, 7. června 2018 v Etnologickém ústavu AV ČR, v. v. i., v Brně, 13. září 2018 opět v Etnologickém ústavu AV ČR, v. v. i., tentokrát však v Praze, a konečně 14. prosince 2018 na Krajském úřadě Zlínského kraje ve Zlíně.

Členové HV P. Janeček, J. Woitsch, J. Nosková, J. Blahůšek a Z. Čermáková na jednání HV

HV na svých jednáních řešil důležité otázky a problémy spjaté s činností ČNS, přičemž o své činnosti a rozhodnutích informoval členy ČNS v rámci pravidelně vydávaného *Zpravodaje České národopisné společnosti*, který je zveřejňován mj. na webových stránkách ČNS (viz

<http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/aktuality/zpravodaj-cns>). Kromě hlasování členů HV během pravidelných jednání hlasovali jeho členové během roku 2018 také devětkrát pomocí hlasování per rollam – tento způsob hlasování představuje důležitý prostředek sloužící k zabezpečení větší flexibility v rozhodování HV o důležitých otázkách v mezidobí mezi pravidelnými jednáními HV.

Česká národopisná společnost, z. s., pokračovala, zastupována členy HV, ve spolupráci s *Radou vědeckých společností České republiky*. O své činnosti v roce 2017 informovala tuto instituci v lednu 2018 předsedkyně ČNS Jana Nosková pomocí pravidelné Roční zprávy o činnosti vědecké společnosti – zpráva obsahovala informace o celkem 22 výstupech. O činnosti v roce 2018 pak byla Rada vědeckých společností ČR informována Roční zprávou v lednu 2019 – tato zpráva obsahovala informace o dvaceti výstupech, což dokládá, že ČNS kontinuálně vykazuje vysoký počet odborných aktivit. Plenárního zasedání Rady vědeckých společností ČR 16. dubna 2018, na němž byla přednesena Zpráva o činnosti této organizace a zvoleno nové předsednictvo pro období 2018–2022, se za ČNS zúčastnila předsedkyně ČNS Jana Nosková. Ta také tlumočila následně členům HV nejdůležitější informace týkající se činnosti vědeckých společností sdružených do Rady a jejich fungování (především změny v poskytování dotací na činnost jednotlivých společností).

Česká národopisná společnost, z. s., a HV ČNS musely během roku 2018 řešit také několik úkolů, které souvisely s postavením ČNS v rámci odborných společností v České republice a s její expertní činností. Na ČNS se začátkem roku 2018 obrátil Jiří Králík ohledně možnosti zapojení ČSN do projektu ARTest – testování a posilování základního kulturního přehledu. ČNS bohužel na projekt podobného typu chybí institucionální zázemí, a proto se daného projektu nezúčastnila.

ČNS musela v roce 2018 také vyřešit požadavky spojené s nařízením EÚ 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů. Na jeho základě HV ČNS přijal Interní směrnici České národopisné společnosti k ochraně osobních údajů a vyzval všechny své členy k podepsání Informovaného souhlasu se zpracováváním osobních údajů.

Členská základna

K 31. prosinci 2018 evidovala ČNS celkem 171 řádných a sedmnáct čestných členů, dva členy mimořádné a 21 členů kolektivních.

V roce 2018 pokračovala aktualizace kontaktních informací na jednotlivé členy (především e-mailových a poštovních adres). Tento krok je velmi důležitý, jelikož komunikace se členy ČNS je vedena především pomocí e-mailu (částečně ale stále také pomocí klasického poštovního kontaktu).

Kromě aktualizace kontaktních informací došlo v roce 2018 k další revizi členské základny a kontrole placení členských příspěvků.

HV ČNS projednal na svých jednáních v průběhu roku 2018 celkem sedm individuálních žádostí o členství (Pavel Kracík, Lucie Navrátilová, Martina Opršalová Dašková, Marcela Poláková, Martin Sítek, Ondřej Skovajsa a Adam Votruba) a rozhodl se přijmout všechny adepty za řádné členy ČNS. Z ČNS se během roku 2018 odhlásili čtyři členové (Miloš Luković, Ivan Minář, Josef Oriško a Hana Šídová), jedenácti členům bylo ukončeno členství pro dlouhodobé neplacení členských příspěvků (Klára Brožovičová, Marie Gilbertová, Vendula Hnojská, Marie Maderová, Kamil Podroužek, Dana Přenosilová, Kamila Remišová Věšínová, Klára Sovová, Kateřina Staňková Podzimková, František Synek a František Wiśniewski), dva členové zemřeli (Eva Davidová a čestný člen Karel Pavlišťík).

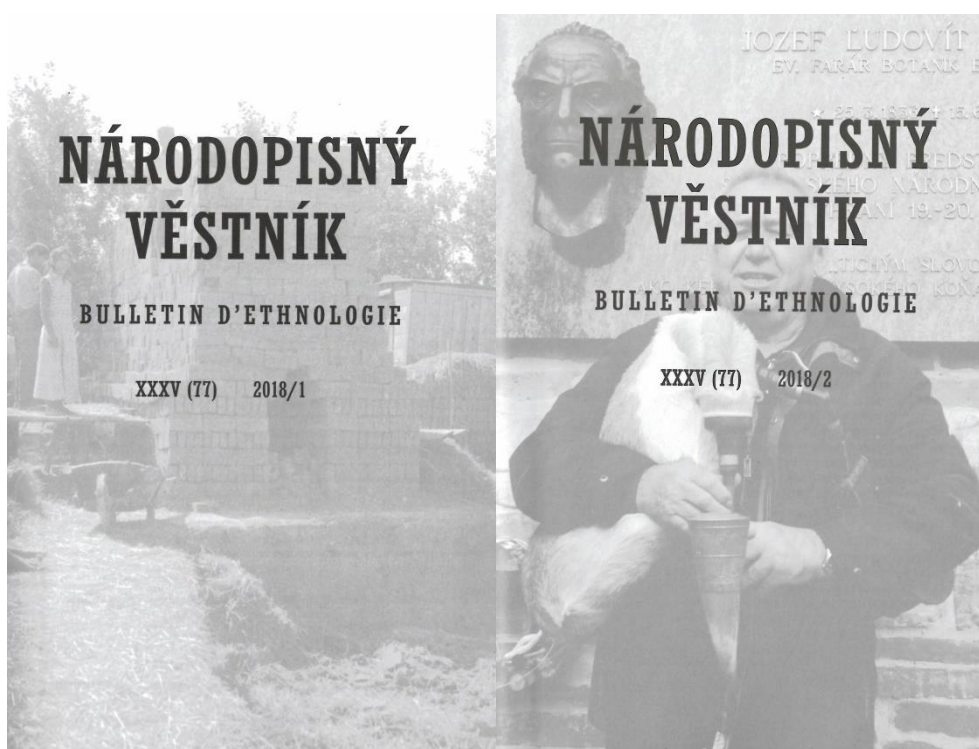
Vztahy s jednotlivými institucemi-kolektivními členy jsou na velmi dobré úrovni, svědčí o tom mj. poskytování výtisků z vlastní produkce pro recenzní účely *Národopisného věstníku*, možnost pořádat jednání HV v daných institucích či spolupráce s Národním ústavem lidové kultury ve Strážnici na slavnostním vyhlášení *Ankety o nejvýznamnější počín v oboru za uplynulý rok*.

Publikační aktivity

Vydavatelská činnost ČNS zahrnuje jako každý rok vydávání vlastního odborného periodika, *Národopisného věstníku (NV)*, vycházejícího od roku 1906 (informace o časopisu lze najít zde: <http://www.narodopisnaspolocnost.cz/index.php/narodopisny-vestnik>). Oddíl Studie prvního čísla NV 2018 přinesl čtyři texty, které vznikly jako výsledek konference ČNS v roce 2017 s názvem „V pohybu“. Migrace, mobilita a transport pohledem etnologie (Anna Droždž o transportu v Polském národopisném atlasu, Katarína Slobodová Nováková o tradičních formách transportu lidskou silou, Silvia Letavajová o smíšených manželstvích, Alojz Kontrik o migraci dráteníků z Kysuc). Materiálové příspěvky v prvním čísle NV 2018 byly zaměřeny jednak na totožnou problematiku (Jarmila Pechová o odsunu německého obyvatelstva z Vyškovska), jednak na problematiku lidového stavitelství a bydlení na východním Slovensku ve fotografických dokladech (Maroš Volovár). První číslo *Národopisného věstníku* obsahuje také materiál z bohatého fondu příspěvků dopisovatelů ČNS týkající se „cestovního ruchu“ na vesnici před 1. světovou válkou. Toto číslo bylo dále doplněno zprávami o činnosti ČNS, jejích jednotlivých komisí a o dalších činnostech ČNS v letech 2014–2017, jak byly předneseny na Valném shromáždění ČNS ve Znojmě v září 2017. Druhé číslo NV pokračovalo v oddílu Studie publikováním statí ze zmíněné konference (Jana Nosková a Sandra Kreisslová o nuceném vysídlení Němců v rodinné paměti, Michal Pavlásek o vzpomínání krajanů z Chorvatska), které byly doplněny dvěma statěmi na jiné téma, a to studií k dějinám oboru (Josef Kandert o Otakarovi Nahodilovi) a problematice využívání/zneužívání lidové kultury pro nacionalistické účely (Waldemar Kuligowski o lidové kultuře ve službách národní ideologie v Polsku a Maďarsku). Součástí obou čísel NV byly recenze knih, výstav, zprávy z konferencí a personální jubilejní články. V druhém čísle NV byla otištěna také fotoreportáž ze setkání zástupců ČNS a *Národopisné společnosti Slovenska* na Velké Javořině u příležitosti 100. výročí založení Československa.

Národopisný věstník v roce 2018 dosáhl velmi důležitého cíle a mezinárodního úspěchu, a to zařazení do databáze SCOPUS. Žádost, která byla podána v roce 2017 a kterou připravili Jiří Woitsch a juniorní redaktor Mgr. Aleš Smrčka, byla tedy kladně vyřízena ve velmi krátké době. SCOPUS je prestižní a největší abstrakční a citační světová databáze společnosti Elsevier obsahující uznávané odborné recenzované knihy, časopisy a sborníky. Díky tomu se časopis vydávaný Českou národopisnou společností mnohem více otevírá světu. Abstrakty recenzovaných článků budou přes tuto databázi zpřístupněny zahraničním odborníkům.

Zároveň autoři článků a čtenáři získají přehled o citovanosti jednotlivých článků a samotného periodika. Dalším zásadním přínosem je i fakt, že zařazení časopisu do databáze SCOPUS patří mezi významná kritéria pro hodnocení vědecké práce autorů recenzovaných článků a institucí, ve kterých působí. Příspěvky z roku 2018 jsou již v databázi zaneseny. Kromě toho je NV aktuálně zařazen i do mezinárodní databáze ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities).

Titulní strany Národopisného věstníku XXXV (77), 2018, č. 1 a č. 2

Jako supplementum Národopisného věstníku 2018 vyšel *Zpravodaj Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení*. Supplementum obsahuje kategorie Studie, Zprávy, Personálie, Semináře a konference a Bibliografie a odpovídá tak struktuře NV. V roce 2018 v něm byly publikovány studie o vesnickém domu v jižních Čechách, ohlédnutí k 150. výročí narození architekta D. Jurkoviče a k 100. výročí narození K. Fojtíka.

Redakční rada Národopisného věstníku zasedala 15. března 2018. Na její jednání byla přizvána jako host také předsedkyně ČNS Jana Nosková. Na svém jednání informoval předseda Redakční rady doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D., o ukončeném procesu předání redakce z rukou doc. PhDr. Daniela Drápaly, Ph.D. Juniorním redaktorem zůstává Aleš Smrčka. Redakční rada navrhla za odstupující členku RR Z. Divac přijmout další zahraniční členy – navrženi byli Univ.-Prof. Gero Fischer (Univerzita ve Vídni) a Miloš Rašić, MA

(Srbská akademie věd, Bělehrad). Za člena RR byl navržen také juniorní redaktor Aleš Smrčka. Hlavní výbor ČNS na žádost RR tyto změny schválil. RR dále zhodnotila poslední vydané ročníky NV a projednala obsahovou skladbu připravených čísel v roce 2018 a diskutovala o tématech monotematických čísel na další léta.

ČNS na podzim 2018 učinila také další krok ke zvýšení mezinárodní prestiže a dostupnosti *Národopisného věstníku*, když uzavřela smlouvu se společností EBSCO Publishing, Inc. Jedná se o celosvětově fungující informační portál a databázi plných textů vědeckých časopisů a dalších odborných textů. Fulltextový obsah *Národopisného věstníku* bude tedy nově dostupný i v produktech společnosti EBSCO, které jsou globálně rozšířeny např. v univerzitních a dalších specializovaných knihovnách.

ČNS dále vydávala v roce 2018 *Zpravodaj ČNS*, interní spolkovou tiskovinu informující o aktuálním dění v ČNS, která je publikována třikrát ročně (č. 1 vyšlo v březnu, č. 2 v červnu a č. 3 v prosinci 2018). Členům ČNS je Zpravodaj distribuován elektronicky pomocí e-mailů. Zpravodaj ČNS je také vyvěšen na webových stránkách společnosti (<http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/aktuality/zpravodaj-cns>).

Publikační činnost ČNS pokračuje i pomocí vytváření *bibliografické databáze*, která je průběžně již několik let vytvářena Jiřinou Veselskou a zveřejňována na webových stránkách ČNS (<http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/virtualni-badatelna/bibliograficka-database>). Během roku 2018 byly do databáze nově zařazeny záznamy z časopisů *Hlasy Muzea ve Frenštátě pod Radhoštěm 1954–1960, 1992–2015*, *Zprávy Vlastivědného muzea ve Vsetíně 1972–1973*, *Zpravodaj Okresního vlastivědného muzea ve Vsetíně 1985–1997*, *Umění a řemesla 1957–1960* (jednalo se o více než 500 záznamů). Bibliografie obsahovala k 31. 12. 2018 tedy celkem 13 166 záznamů. V roce 2019 bude Jiřina Veselská dále zpracovávat etnografické záznamy z časopisů z německých oblastí (*Mitteilungen zur Volks- und Heimatkunde des Schönhengster Landes a Igel-Land: Mitteilungen für Volkskunde in der Iglauer Sprachinsel*).

Zřízení Fondu PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc.

Na základě jednání Miroslava Války s Alenou Plessingerovou, která byla započata v roce 2017, nabídla Alena Plessingerová České národopisné společnosti, z. s., finanční dar, který posloužil ke zřízení dárcovského Fondu PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc.

Dárcovský fond byl zřízen, bude spravován a použit za účelem podpory etnografických terénních výzkumů na území České republiky pro vysokoškolské studenty oboru etnologie. Je zaměřen jak na etnografické výzkumy jevů materiální kultury (vesnické stavitelství, lidový oděv, strava, transport, malovýrobní zemědělství, domácí a řemeslná výroba, lidové a zlidovělé umění), tak nemateriálních kulturních jevů výročního a rodinného obyčejového cyklu, lidové religiozity a léčitelství. Vzhledem k modernizaci života ve vesnickém i městském prostředí lze u zmíněných jevů sledovat jejich vývoj provázený novými funkcemi, jež odpovídají současným životním formám. Základním kritériem při výběru soudobých kulturních forem bude však jejich vazba na tradici.

Udělení finanční podpory studentům z dárcovského fondu bude podmíněno zpracováním výzkumného projektu (ideový záměr, termín, lokalizace a finanční náklady výzkumu) v češtině, který student předloží do 30. listopadu roku, jenž předchází roku vlastního výzkumu, Správní radě fondu.

Správní rada fondu, která byla odsouhlasena HV ČNS, se sešla na svém prvním jednání 24. října 2018 v Brně. Správní rada je pětičlenná a je tvořena třemi zástupci České národopisné společnosti, z. s. (předsedkyně Jana Nosková, vědecká tajemnice Zuzana Čermáková a člen hlavního výboru Martin Novotný), a po jednom zástupci z Ústavu evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (Miroslav Válka) a z Ústavu etnologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (doc. PhDr. Marek Jakoubek, Ph.D.). Předsedou správní rady byl zvolen Miroslav Válka, místopředsedou Martin Novotný. Na svém prvním jednání Správní rada odsouhlasila Jednací řád a projednala podrobnosti vyhlašování výzvy k podávání projektů, jejich projednávání a hodnocení.

Více informací o fondu lze nalézt na webových stránkách České národopisné společnosti – viz <http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/darcovsky-fond>.

Webové stránky

Důležitým nástrojem prezentace aktivit České národopisné společnosti jsou již několik let její webové stránky (www.narodopisnaspolecnost.cz). Kromě členů společnosti je stále více využívají studenti i laičtí zájemci o obor etnologie, jakožto i o tradiční lidovou kulturu, její dokumentaci a prezentaci.

V roce 2015 Česká národopisná společnost zprovoznila zcela nové webové stránky, jejich drobné úpravy probíhaly i během roku 2018. Nové webové stránky jsou určeny k informování o ČNS jako základní odborné oborové organizaci a o její aktuální činnosti. Jsou členěny do několika základních kategorií:

- AKTUALITY (Knihy, Výstavy, Konference, semináře, Zpravodaj ČNS, Ostatní) – tato část obsahuje aktuální zprávy o nových knihách, výstavách atd., jsou zde vyvěšeny Zpravodaje ČNS,
- O SPOLEČNOSTI – týká se organizačních záležitostí ČNS, informuje o historii ČNS, o jejích členech, o členech HV, lze zde najít přihlášku do ČNS atd.,
- VIRTUÁLNÍ BADATELNA – obsahuje odkazy na digitalizované časopisy, na sestavené bibliografické databáze a dotazníky ČNS, dále se zde ukládají do archivu články zveřejněné původně v oddílu Aktuality,
- PUBLIKACE – informuje o publikacích vydaných ČNS,
- NÁRODOPISNÝ VĚSTNÍK/ETHNOGRAPHIC JOURNAL – podává nejdůležitější informace o základním odborném periodiku vydávaném ČNS, a to v češtině i angličtině (nejen o jeho historii, ale i o jeho současnosti, včetně pokynů pro autory)
- DÁRCOVSKÝ FOND – informuje o nově zřízeném dárcovském Fondu PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc.

Členové ČNS jsou průběžně vyzýváni pomocí *Zpravodaje ČNS* k zasílání aktuálních informací o nově vydaných publikacích, o připravovaných a probíhajících výstavách, o pořádaných konferencích a seminářích či dalších akcích, na nichž se podílejí a jež korespondují se zásadami činnosti ČNS, do kategorie Aktuality. Spolupráce se členy ČNS v této oblasti probíhá velmi dobře.

O chod webových stránek se stará jako hlavní odpovědná osoba člen HV Jan Blahůšek. Dalšími redaktory jsou Jana Nosková a Aleš Smrčka, který vkládá informace o *Národopisném věstníku*.

V roce 2018 byl na webové stránky ČNS doplněn důležitý oddíl o GDPR, kterým naplnila ČNS požadavky, které jí ukládá nařízení EU 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů. Na webové stránky byla umístěna také nová záložka informující o dárcovském Fondu PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc. Průběžně byly také aktualizovány a doplňovány informace o ČNS.

Průběžně je v rámci spolkového webu aktualizována elektronická databáze umožňující vyhledávání bibliografických záznamů publikovaných v oborových etnologických časopisech, případně národopisně koncipovaných statí v jiných odborných tiskovinách. ČNS se prostřednictvím tohoto projektu snaží reagovat jednak na nedostupnost starších bibliografií, jednak na chybějící soupisy mnohých centrálních, regionálních i lokálních tiskovin, které přinášely v minulosti na svých stránkách národopisně koncipované texty (více informací viz kapitola Publikační činnost).

E-mailová adresa info@narodopisnaspolecnost.cz funguje jako kontakt pro dotazy z řad laické veřejnosti, které se členové ČNS snaží průběžně zodpovídat.

Anketa České národopisné společnosti

Organizací *Ankety o nejvýznamnější počin v oboru za uplynulý kalendářní rok* se ČNS snaží systematicky oceňovat odborné aktivity rozvíjené v oboru za poslední kalendářní rok – a tím i dle svých možností a sil přispět k popularizaci jednotlivých výstupů, které mnohdy neprávem zůstávají odbornou i laickou veřejností opomíjeny. Děje se tak ve třech kategoriích: Publikace; Výstava, expozice; Projekt, akce, konference.

Administrací ankety byla také v roce 2018 pověřena členka HV Zuzana Čermáková, anketa byla vyhodnocena na jednání HV 7. června 2018. Do hlasování se zapojilo 50 individuálních a 7 kolektivních členů. Ceny byly následně předány 23. června 2018 na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici Janou Noskovou, Janem Blahůškem a Martinem Novotným, předáváním cen provedla Magdalena Maňáková.

Ocenění a předávající Ankety o nejvýznamnější počin v oboru za uplynulý kalendářní rok a Studentské ceny ČNS na MFF ve Strážnici – zleva: Magdalena Maňáková, Ludmila Tarcalová, Petra Mandíková, Ondřej Volčík, Jana Nosková, Sylva Dvořáčková, Václav Michalička, Daniel Drápala, Jan Blahůšek a Martin Novotný

V roce 2018 byly oceněny tyto odborné aktivity z roku 2017:

Publikace: Drápala, Daniel: *Portáši. Historie a tradice*. Brno: Masarykova univerzita 2017.

Výstava, expozice: výstava *Vyrobeno v Tatře, ale tatrovka to není!* v Muzeu a pamětní síni S. Freuda v Příboře, součásti Muzea Novojičínska, p. o. (autor Václav Michalička).

Konference, akce: konference „*V pohybu*“. *Migrace, mobilita a transport pohledem etnologie* (Česká národopisná společnost, z. s., Jihomoravské muzeum ve Znojmě, Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., a Česká zemědělská univerzita).

Čestnou *Cenu Pěti rudých růží* se rozhodli členové HV ČNS udělit za rok 2017 Aleně Plessingerové za ideu založení účelového dárcovského fondu na podporu terénních výzkumů studentů etnologie (Fond PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc.) a jeho zabezpečení finančním darem 200 000 Kč.

O laureátech informovala ČNS také na svých webových stránkách – viz: <http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/o-nas/anketa-cns/2017>.

Studentská cena České národopisné společnosti

HV ČNS se rozhodl podpořit vědeckou práci mladých badatelů a vyhlásil pro rok 2018 podruhé *Studentskou cenu České národopisné společnosti*, a to ve dvou kategoriích – pro nejlepší bakalářskou a nejlepší diplomovou práci. Členové HV stanovili finanční odměnu pro vítěze (3 000 Kč za bakalářskou práci, resp. 5 000 Kč za magisterskou práci), která byla a bude hrazena z finančních prostředků ČNS.

Pro zasílání studentských prací bylo stanoveno datum 28. února 2018. Do tohoto data byly do soutěže přihlášeny čtyři bakalářské a dvě diplomové práce. Autoři a autorky bakalářských prací byli absolventkami a absolventy Ústavu evropské etnologie FF MU v Brně, Ústavu historických věd Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě a Katedry etnologie a folkloristiky Filozofické fakulty Univerzity Konstantína Filozofa v Nitře, autoři diplomových prací reprezentovali Ústav evropské etnologie FF MU v Brně.

Přihlášené práce zhodnotila porota složená z členů HV ČNS, která se rozhodla udělit cenu těmto pracím:

- v kategorii bakalářských prací: *Mandíková, Petra: Národopisec František Bayer a jeho dílo. Brno, Ústav evropské etnologie FF MU 2017,*
- v kategorii diplomových prací: *Volčík, Ondřej: Arnošt Kubeša – osobnost a dílo. Brno, Ústav evropské etnologie FF MU 2017.*

Výherci Studentské ceny ČNS byli slavnostně vyhlášeni spolu s výherci *Ankety o nejvýznamnější počín v oboru za uplynulý kalendářní rok* 23. června 2018 na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici. Zároveň jim byla nabídnuta možnost publikovat článek, který by vycházel z jejich oceněné práce, v časopisu ČNS *Národopisný věstník*.

O laureátech Studentské ceny informovala ČNS také na svých webových stránkách – viz <http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/o-nas/studentska-cena/item/369-laureati-studentske-ceny-za-rok-2017>.

Dopisovatelé

Také v roce 2018 pokračovala ČNS v úsilí o revitalizaci dopisovatelské sítě. Této činnosti se soustavně věnoval člen HV Roman Malach.

ČNS bylo v roce 2018 nahlášeno 105 dopisovatelů, v roce 2019 se počítá s oslovením i regionů, ve kterých síť dopisovatelů není dostatečně hustá.

Koncem roku 2018 ČNS požádala dopisovatele o spolupráci v rámci grantového projektu *Socialismus v rodinných fotografiích* podaného u RVS. Dopisovatelům byla rozeslána výzva k zasílání fotografií a vzpomínek z období socialismu. Cílem je vytvořit soubor fotografií dokumentujících život v různých regionech Československa, v různých sociálních prostředích v letech 1948–1989. Fotografie s popisy budou zařazeny do sbírek České národopisné společnosti, z. s., a do sbírek Etnologického ústavu AV ČR, v. v. i., pracoviště Brno. Zároveň budou vybrané fotografie a ukázky z příběhů, které je doprovodí, použity v roce 2019 pro přípravu výstavy, kterou by ČNS prezentovala v roce 2020 v některých muzeích v České republice. Podobný projekt probíhá i v Ústavu etnologie a sociální antropologie SAV v Bratislavě.

Postupně jsou zpracovávány návrhy dvou dotazníků, které mapují nemateriální a materiální kulturu a její aktuální stav a proměny v ČR. Dopisovatelům by byly rozeslány postupně v letech 2019 a 2020.

O spolupráci a využití dopisovatelské sítě je zájem i mezi dalšími institucemi, které oslovují ČNS, problematika je však regionální nevyrovnanost dopisovatelské sítě (dopisovatelé nepocházejí ze všech regionů v ČR). V roce 2018 byla ČNS oslovena etnografkou Mgr. Evou Hovorkovou z Muzea Těšínska, která měla zájem o využití dopisovatelské sítě na Jablunkovsku a Karvinsku – téma dotazníku se týkalo lidového stavitelství. Bohužel na takto zaměřený dotazník kvůli jeho odbornému zaměření dopisovatelé nereagovali.

V rámci udržitelnosti projektu OPVK, na němž ČNS participovala v letech 2012–2014, pokračovala digitalizace dotazníků a příspěvků dopisovatelů z předcházejících období. Dotazníky z předcházejících roků byly předány do archivu ČNS.

Ekonomická agenda a grantové projekty

ČNS by jen stěží mohla realizovat své aktivity bez zajištění externích zdrojů financování prostřednictvím grantových prostředků. Rok 2018 byl v tomto ohledu úspěšný, neboť ČNS uspěla v grantových programech Rady vědeckých společností ČR i Odboru regionální a národnostní kultury Ministerstva kultury.

Dotace Ministerstva kultury podpořila vydání prvního čísla *Národopisného věstníku* 2018, ročník XXXV (77) (řešitel Miroslav Válka). Celkové náklady na projekt činily 81 324 Kč, podíl MK činil 54 000 Kč (66,4 % celkových nákladů). Rada vědeckých společností ČR podpořila vydání druhého čísla *Národopisného věstníku* 2018, ročník XXXV (77) (řešitel Miroslav Válka). Celkové náklady na projekt činily 67 175 Kč, podíl RVS činil 46 000 Kč (68,48 % celkových nákladů). RVS podpořila také projekt *Elektronická databáze národopisných příspěvků II* (řešitel Daniel Drápala). Celkové náklady na projekt činily 15 943 Kč, podíl RVS činil 11 000 Kč (69 % celkových nákladů).

Přehled příjmů a výdajů ČNS za období od 1. ledna 2018 do 31. prosince 2018 (zpracovala Ing. Olga Mazouchová, účetní ČNS):

Příjmy

členské příspěvky	312 750,00 Kč
dotace	667 464,00 Kč
publikace (prodej a digitalizace)	3 800,00 Kč
ostatní příjmy	0,00 Kč
<u>přijatý úrok</u>	<u>0,00 Kč</u>
celkem	984 014,00 Kč

Výdaje

poštovné	13 588,00 Kč
cestovné	134 096,00 Kč
poplatky bance	350,00 Kč
mzdy, odvody z mezd	142 700,00 Kč
grafická příprava, tisk	93 541,00 Kč
<u>ostatní režie</u>	<u>36 882,00 Kč</u>

celkem

421 157,00 Kč

K 31. prosinci 2018 byl konečný zůstatek na účtu ČNS 592 149,02 Kč. Tento stav byl dán několika skutečnostmi: ČNS v roce 2018 hospodařila s větším objemem finančních prostředků, což souvisí s její činností v Evaluačním orgánu UNESCO (viz suma v oddílu Dotace, která zahrnuje z velké části finanční obnos od UNESCO připsaný na účet ČNS v prosinci 2018 – a to nejen za hodnocení nominací, ale také za činnost tzv. rapporteura). Finanční příjmy ČNS byly v roce 2018 mírně zvýšeny také díky upomínání a vybírání dlužných členských příspěvků pokladní ČNS Janou Pospíšilovou. Ve výdajích v roce 2018 vzrostla suma na cestovné, což souvisí s pracovními cestami Evy Kuminkové na jednání Evaluačního orgánu UNESCO v Paříži a na ostrově Mauritius (více viz kapitola *Mezinárodní spolupráce*). Vyšší výdaje přinese teprve počátek roku 2019, kdy budou vyplaceny honoráře členům kolegia hodnotitelů nominací UNESCO a za činnost tzv. rapporteura.

Také pro rok 2019 se ČNS ucházela o grantovou podporu. HV ČNS schválil na podzim 2018 podání čtyř nových grantových žádostí na rok 2019. Jedná se o dva granty podané na Ministerstvo kultury, a to na vydání prvního čísla *Národopisného věstníku XXXVI (78), 2019* (řešitel Miroslav Válka, celkový rozpočet 93 000 Kč, příspěvek od MK 64 000 Kč) a na *Digitalizaci a pasportizaci dotazníků České národopisné společnosti – 1. etapa* (řešitel Roman Malach, celkový rozpočet 70 000 Kč, příspěvek od MK 49 000 Kč), dále o dvě grantové žádosti k Radě vědeckých společností ČR: na vydání druhého čísla *Národopisného věstníku XXXVI (78), 2019* (řešitel Miroslav Válka, celkový rozpočet 69 000 Kč, příspěvek RVS 46 000 Kč) a na *Socialismus v rodinných fotografiích – spolupráce s dopisovateli ČNS* (řešitel Roman Malach, celkový rozpočet 34 000 Kč, příspěvek RVS 14 000 Kč).

Semináře a konference

ČNS pokračovala v roce 2018 v pořádání a spolupořádání odborných konferencí a workshopů, které byly často uskutečněny ve spolupráci s kolektivními členy ČNS.

Hned začátkem roku 2018 se ČNS spolupodílela na mezinárodní konferenci *Poslání a budoucnost muzeí v přírodě v České republice*, kterou pořádalo ve dnech 30. ledna–2. února 2018 Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Cílem konference, na níž vystoupilo 42 referujících a která navázala na čtyři workshopy konané během roku 2017 (témata workshopů: definice muzea v přírodě, způsoby prezentace, ekonomika a marketing, legislativa), byla příprava odborné monografie, aktualizace metodiky pro muzea v přírodě a příprava podkladů pro novou střednědobou koncepci rozvoje muzeí v přírodě v ČR. Konference byla doplněna bohatým doprovodným programem – prohlídkou areálů Valašského muzea v přírodě a pořádaných výstav, respektive účastí na programu Masopust zaměřeného na zvyky a obyčeje masopustního období.

Účastníci mezinárodní konference *Poslání a budoucnost muzeí v přírodě v České republice*

Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení při ČNS pořádala společně s Ústavem evropské etnologie FF MU Brno a Muzeem a galerií Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou

konferenci s názvem *Výzkumy, dokumentace a prezentace venkovského stavitelství v Československu*. Konference proběhla 15.–17. května 2018 v Rokytnici v Orlických horách a dvanáct referujících zhodnotilo problematiku etnografického výzkumu vesnického (lidového) stavitelství v době trvání československého státu (1918–1992) z hledisek: 1) etnografický výzkum vesnického (lidového) domu jako součásti tradiční kultury (teorie, metodika, představitelé, díla); 2) formy dokumentace vesnické architektury (fotografická, kresebná, plánová); 3) vesnický dům jako součást kulturního dědictví a snahy o jeho ochranu in situ a v muzeích v přírodě. Konferenci doprovodila exkurze po významných památkách venkovského stavitelství v Podorlicku.

Účastníci konference *Výzkumy, dokumentace a prezentace venkovského stavitelství v Československu* během doprovodné exkurze na židovském hřbitově v Rokytnici

Moravské zemské muzeum a Slováké muzeum v Uherském Hradišti ve spolupráci s MKKK – Subkomisí pro lidové obyčeje a Sekcí pro lidové obyčeje ČNS pořádalo ve dnech 29.–30. května 2018 v Brně pracovní zasedání s názvem *My a oni (domáci a cizí)*. Tematické okruhy pracovního zasedání, kterého se zúčastnilo čtrnáct badatelů s referátem, se týkaly: 1) obecnějších souvislostí tématu; 2) hmotných a duchovních svědectví a konkrétních forem přijímání/odmítání „cizích“ sociokulturních jevů a vzorů; 3) úlohy industrializace,

technologie, komunikací a dostupnosti při stýkání různých skupin a etnik v procesech proměn preference „vlastního“ v moderní a postmoderní době. I tento seminář doprovodil doprovodný program – komentovaná prohlídka města Brna.

Mezinárodní spolupráce a spolupráce s UNESCO

Mezinárodní spolupráce ČNS byla v roce 2018 nadále ve znamení spolupráce s organizací UNESCO. Kromě toho ale ČNS pokračovala i ve své dlouholeté spolupráci s dalšími organizacemi.

ČNS se v roce 2016 stala členem Evaluačního orgánu – poradního orgánu Mezivládního výboru Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví UNESCO, a to na následující čtyři roky (2016–2019). Členy Evaluačního orgánu je dalších pět institucí (v roce 2018 to byly instituce z Egypta, Norska, Kolumbie, Korejské republiky a Ugandy) a šest vládních expertů (z Portugalska, Srbska, Chile, Vietnamu, Keni a Ománu). Zástupcem ČNS pro jednání s UNESCO v Paříži byla pro rok 2018 stanovena členka HV ČNS Eva Kuminková. Ta se účastnila tří zasedání Evaluačního orgánu v Paříži, a to 6.–7. března (úvodní setkání seznamující s metodikou hodnocení), 18.–22. června (diskuse o jednotlivých nominacích a jejich hodnocení) a 26.–28. září 2018 (diskuse o finálním znění hodnocení všech nominací a závěrečné zprávě o činnosti Evaluačního orgánu). Eva Kuminková byla pro rok 2018 zvolena do výjimečně zodpovědné a náročné funkce tzv. rapporteura – měla tedy na starost tvorbu závěrečné zprávy Evaluačního orgánu a návrhů rozhodnutí ke všem nominacím. Tuto zprávu prezentovala na přelomu listopadu a prosince 2018 spolu s předsedou a místopředsedou Evaluačního orgánu na 13. zasedání Mezivládního výboru na ostrově Mauritius.

Pro posuzování přihlášek nominací do světových seznamů UNESCO bylo sestaveno kolegium hodnotitelů, které mělo 12 členů (členové ČNS – Jan Blahůšek, PhDr. Helena Beránková, PhDr. Daniel Dědovský, Ph.D., PhDr. Roman Doušek, Ph.D., Daniel Drápala, Marek Jakoubek, Petr Janeček, Mgr. Jana Malecká, Ph.D., Jana Nosková, doc. PhDr. Martina Pavlicová, CSc., Eva Kuminková, Jiří Woitsch). Kolegium posoudilo celkem 48 nominací v rámci čtyř mechanismů Úmluvy, konkrétně se jednalo o Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva, Seznam nemateriálního kulturního dědictví vyžadujícího naléhavé zachování, Registr osvědčených praktik a Mezinárodní finanční pomoc vyšší než 100 000 dolarů. Kvůli předejití potenciální podjatosti se Kolegium hodnotitelů neúčastnilo hodnocení žádné národní či multinacionální nominace, ve které figurovala v roli nominujícího Česká republika.

Spolupráce s UNESCO se uskutečnila na základě podepsané smlouvy mezi ČNS a UNESCO, ČNS obdržela za vykonanou práci koncem prosince 2018 finanční odměnu. Z prostředků UNESCO v rámci zvláštní položky určené na cestovné byly hrazeny také cestovní výlohy Evy Kuminkové. Finanční odměna byla využita jednak na honoráře za vypracované posudky členů hodnotícího kolegia (vypláceny od ledna 2019), část sumy pokryla náklady spojené s činností pro UNESCO, zbytek bude využit na aktivity ČNS v roce 2019.

Složení Evaluačního orgánu v roce 2018. Zleva: Fumiko Ohinata (Sekretariát Úmluvy), Ahmed Morsi (Egypt), Emily Drani (Uganda), Sonia Montecino Aguirre (Chile), Eivind Falk (Norsko), Amélia Frazão Moreira (Portugalsko), Thi Hien Nguyen (Vietnam), Saeed Al Busaidi (Oman), John Moogi Omare (Keňa), Martín Andrare Pérez (Kolumbie), Sangmee Bak (Korejská republika), Saša Srećković (Srbsko), Eva Kuminková (ČNS, Česká republika) a Tim Curtis (Tajemník Úmluvy).

ČNS dále spolupracuje se sesterskými národopisnými společnostmi na Slovensku a v Polsku. Spolupráce s *Národopisnou spoločnosť Slovenska* se týká především recipročního zveřejňování informací na webových stránkách obou společností, nabídky publikačních aktivit v odborných časopisech vydávaných ČNS, respektive NSS. Zástupci ČNS byli pozváni na konferenci *Etnológia v regióně, región v etnológii*, kterou pořádala NSS 17.–18. září 2018 v Ružomberku. V roce 2018 uspořádaly ČNS a NSS 20. října společné setkání u příležitosti 100. výročí založení Československa, a to na vrcholu Velké Javořiny. Stejně setkání je naplánováno již i na rok 2019, uskuteční se 21. září.

Účastníci setkání na Velké Javořině z řad ČNS a NSS 20. října 2018

Spolupráce s *PTL* (Polskie Towarzystwo Ludoznawcze – Polská národopisná společnost) bohužel stagnuje, v roce 2018 se z pracovních důvodů nemohl zúčastnit žádný člen HV ČNS Valného shromáždění a konference *Etnografie Współczesności* (Etnografie současnosti), která se konala v Łódži 20.–21. září 2018.

ČNS dále rozvíjela své členství ve *WCAA* – *World Council of Anthropological Associations* (členem je od roku 2014) a v *ICCN* – *Inter-City Intangible Cultural Cooperation Network*, v níž je ČNS přidruženým členem od roku 2011. Spolupráci s těmito organizacemi garantovala jako v předchozích letech členka HV Eva Kuminková.